

e-mentor

DWUMIESIĘCZNIK SZKOŁY GŁÓWNEJ HANDLOWEJ W WARSZAWIE
WSPÓŁWYDAWCA: FUNDACJA PROMOCJI I AKREDYTACJI KIERUNKÓW EKONOMICZNYCH

2022, nr 1 (93)

Krzyminiewska, G. (2022). Samoorganizacja pracy i planowanie działań z perspektywy oczekiwanych kompetencji w gospodarce 4.0. Przykład badań nad młodym pokoleniem. *e-mentor*, 1(93), 17–25. <https://doi.org/10.15219/em93.1554>

Grażyna
Krzyminiewska

Samoorganizacja pracy i planowanie działań z perspektywy oczekiwanych kompetencji w gospodarce 4.0. Przykład badań nad młodym pokoleniem

Self-organization of work and planning of activities from the perspective of the expected competences in Economy 4.0. An example of research on the young generation

Abstract

Economy 4.0 will be based on a labour market of people who have both technological and professional competences. This means that the role of human capital as a launching technology factor will increase, and people who can function in the cyber-physical world will become the most sought-after employees. In this context, it becomes important to reflect on the expected competences of people who are active on the labor market, especially those who will co-create the new economy. These individuals are the young generation who will enter the labor market, and their decisions will affect social and economic processes.

The article is based on the results of empirical research carried out as part of the project "New Generation in the New Economy". The project aims to develop a methodology for cyclical assessment of the economic preparedness of youth for technological revolutions. The research team have developed tools that successfully simulate future challenges which the young generation will face while choosing their career paths. The results presented in this study are based on the task entitled "Self-organization of work and planning activities". The task is structured according to the idea that realization of plans is possible only when an individual can put them into practice, facilitating economic and social success.

The results of the study have shown that students, while remaining in the current education system, have not acquired the analyzed competences at a sufficient level.

Keywords: economy 4.0, the young generation, competences in the New Economy, self-organization, social capital

Wprowadzenie

Tworzenie teoretycznych ram pojęcia „nowa gospodarka” rozpoczęły prace grupy inicjatywnej „Industrie 4.0”, zrzeszającej przedstawicieli świata biznesu, polityki i nauki. Przemysł 4.0 zdefiniowano jako nazwę koncepcji zwiększenia konkurencyjności niemieckiej gospodarki (Kagermann i in., 2011). Rząd Niemiec ogłosił, że Przemysł 4.0 stanie się integralną częścią programu rozwoju kraju, którego głównym celem jest osiągnięcie światowego przywództwa w zakresie innowacyjnych technologii (niem. Die High-Tech Strategie der Bundesregierung). Utworzona następnie grupa robocza Industrie 4.0 Working Group (Kagermann i in., 2013, s. 77) sformułowała pierwsze rekomendacje dotyczące implementacji koncepcji Przemysłu 4.0. Jak pisze Bendkowski (2017) realizacja projektu Przemysł 4.0 niesie za sobą zmiany we wszystkich obszarach funkcjonowania przedsiębiorstw przemysłowych, w tym zapotrzebowania na

siłę roboczą, kwalifikacji/kompetencji zawodowych pracowników, roli człowieka w inteligentnej fabryce, organizacji i środowisku pracy.

Obecnie obserwuje się mnogość terminów używanych w publikacjach naukowych oraz opracowaniach analitycznych w celu określenia skali i kierunków wpływu ICT na gospodarkę. Można wśród nich wymienić następujące: nowa gospodarka, gospodarka cyfrowa, gospodarka oparta na wiedzy, gospodarka wiedzy, gospodarka informacyjna, e-gospodarka, gospodarka internetowa czy gospodarka cybernetyczna (Goliński, 2018).

Pojęcie gospodarka 4.0 nie jest więc jednoznaczne, a bogata literatura przedmiotu nie udziela precyzyjnej odpowiedzi, czym jest nowa gospodarka. Można przyjąć, że: „Nowa gospodarka powinna być pojmowana jako zespół nowych metod gospodarczych obejmujący zarówno przedsięwzięcia opierające się na całkiem nowych koncepcjach, jak i tradycyjne przedsięwzięcia wzbogacone o mechanizmy elektronicznego obiegu informacji” (Teluk, 2002, s. 12). Zakres pojęciowy terminu nowa gospodarka nie ułatwia jego precyzowania, gdyż często na operacjonalizację składają się takie określenia jak: gospodarka oparta na wiedzy, gospodarka elektroniczna, cyfrowa, digitalna, informatyczna, wirtualna, sieciowa, gospodarka kreatywna, e-biznes czy gospodarka postkapitalistyczna (co powinno być rozumiane jako kolejny etap cywilizacyjny). Termin ten interpretowany jest jako nadrzędna struktura ekonomiczna zasilana przez innowacje w zakresie technologii informatycznych i komunikacyjnych (Borowiecki i Dziura, 2016, s. 9). Wyczerpującą definicję nowej gospodarki zastosował w swych badaniach Bryl (2015, s. 66), który uznaje, że odnosi się ona do zmian jakościowych i ilościowych zachodzących na poziomie makro-, mezo- i mikroekonomicznym we współczesnej ekonomii.

Gospodarka 4.0 to procesy zachodzące we współczesnym społeczeństwie i jego gospodarce. Zmiany wynikające z realizacji koncepcji Przemysłu 4.0 dotyczą bowiem nie tylko przemysłu i jego przedsiębiorstw, ale wpływają również na ogólny kształt procesów społeczno-gospodarczych (Potočan i in., 2020). W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę na konieczność kreowania zasobów ludzkich (Buhr, 2017; Windelband, 2017), uznając, że rozwój gospodarki wymaga ich zaangażowania, co znacząco wpływa nie tylko na rynek pracy, ale także na kwestie społeczne.

Przemiany technologiczne w gospodarce wskazują na wielotorowość procesu, w którym mamy do czynienia nie tylko z wdrażaniem i wykorzystywaniem najnowszych technologii, ale również ze znaczącymi zmianami cywilizacyjnymi. Autorzy raportu *Cyfrizacja to więcej niż technologia...* (2018), wskazują, że wdrożenie rozwiązań cyfrowych wymaga najczęściej fundamentalnych zmian w kulturze pracy firmy – jest to proces, który w równej mierze dotyczy inwestycji w kapitał ludzki i w technologię. To kapitał ludzki jest najistotniejszym czynnikiem uruchamiającym technologie. Procesy te siłą rzeczy prowadzą do głębokich zmian na rynku pracy, gdzie, jak wykazuje

raport Gumtree: „zawody kreatywne, wymagające nieszablonowego działania, są bezpiecznym kierunkiem rozwoju, w przeciwieństwie do zawodów opartych na czynnościach powtarzalnych i schematycznych” (Woch, 2017, s. 5). Dalej autor tego raportu pisze: „W ciągu najbliższych lat przez rynek pracy przetoczy się cyfrowe tsunami. Cyfrowe technologie – zarówno te, które znamy i oswajamy obecnie, jak i te, które dopiero zostaną wymyślone – zrewolucjonizują gospodarkę, odmienią sposób funkcjonowania przedsiębiorstw i instytucji publicznych, a przede wszystkim będą miały ogromny wpływ na charakter pracy (Woch, 2017, s. 6).

W obliczu procesów, które już są bardzo zaawansowane i których jesteśmy uczestnikami, powstaje zasadnicze pytanie, jakie kompetencje stają się niezbędne, by odnaleźć się w realiach nowej gospodarki zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i wymiarze danej zbiorowości. Jeśli bowiem przyjrzeć się zmianom nieuchronnie pojawiającym się na rynku pracy, to gospodarka cyfrowa jako tzw. nowa gospodarka przyniesie nowy świat pracy z nowymi zawodami i niezbędnymi umiejętnościami. Powstanie rynek pracy, na którym najbardziej poszukiwanymi pracownikami staną się osoby umiające funkcjonować w cyberfizycznym świecie.

Jeśli więc gospodarka 4.0 dotyczy nie tylko technologii, ale też nowych sposobów pracy, to ważną staje się refleksja nad kompetencjami oczekiwanymi od pracowników, zwłaszcza od młodego pokolenia, które będzie ją współtworzyć. W niedługim bowiem czasie to młodzież wkroczy na rynek pracy i zajmie miejsce w społecznej przestrzeni.

Te zjawiska i poczynione założenia determinują zasadność badań nad kompetencjami młodzieży w warunkach gospodarki 4.0. Wybór tej części społeczeństwa jako podmiotu badań wynika z faktu, że „nabywanie społecznych kompetencji i ról, zdobywanie coraz wyższych stopni wykształcenia, dostosowywanie się do wartości i norm wyznaczających pozycję społeczną oznacza, że młodzież musi zdobyć społeczne kompetencje, aby móc wypełnić w przyszłości swoje role społeczne” (Modrzejewski, 2004, s. 132).

Celem niniejszego artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, czy badana młodzież wykazuje odpowiednie predyspozycje kompetencyjne w zakresie samoorganizacji pracy i planowania zadań, by z sukcesem odnaleźć się na rynku pracy nowej gospodarki.

Założenia metodologiczne

Odpowiedź na postawione we wstępie pytanie badawcze oparto na fragmencie badań przeprowadzonych w ramach projektu *Ekonomia w obliczu Nowej Gospodarki* (Economics in the face of the New Economy), w projekcie *Nowe pokolenie w Nowej Gospodarce*¹. Ich celem było określenie poziomu kompetencji młodzieży w zakresie samoorganizacji pracy i planowania działań.

Przyjęto, że w badaniach wezmą udział (wzorem podziału pokolenia Y na Młodszych i Starszych Mille-

nialsów) uczniowie ze szkół średnich – czyli młodsze pokolenie Z – urodzeni po 2006 roku z trzech typów szkół: liceum, szkoły branżowej i technikum. Wybór tej grupy podyktowany jest etapem życia, na którym się znajdują – czyli tuż przed podjęciem decyzji o wyborze dalszej ścieżki edukacyjnej i zawodowej.

Opracowanie metodologii do badania inspirowane było metodą *assessment center* (Wąsowska-Bąk i in., 2012), którą dostosowano do badania młodego pokolenia w omawianym zakresie. W typowym zastosowaniu tej metody narzędzie pomaga w obsadzeniu wysokich stanowisk kierowniczych (przeprowadzane są ćwiczenia odzwierciedlające charakter zadań wykonywanych na stanowisku pracy, na które poszukiwany jest kandydat). W przypadku badań młodzieży mamy do czynienia z osobami pozostającymi w fazie kształtowania potrzebnych kompetencji. Przygotowane narzędzia badawcze pozwalają na wieloetapowy i wielowymiarowy proces symulacji wyzwań, wobec których młodzi ludzie staną, dokonując wyboru ścieżki kariery. Zbiór narzędzi nie obejmował testów psychometrycznych czy typowych testów kompetencji. Chodziło natomiast o stworzenie katalogu zadań², dzięki którym młode osoby mogłyby zmierzyć się z różnorodnymi wyzwaniami pozwalającymi im na określenie, wobec jakich wymagań i oczekiwań staną na dalszej ścieżce edukacyjnej oraz wkraczając na rynek pracy w warunkach rozwoju gospodarki 4.0.

W projekcie *Nowe pokolenie w Nowej Gospodarce* przeprowadzono kompleksowe studia nad pojęciem kompetencji w literaturze polskiej i międzynarodowej, efektem czego jest raport Oleny Shelest-Szumilas (2020). Uznano, że pomimo różnic w definiowaniu najczęściej kompetencje określa się za pomocą połączenia trzech atrybutów: wiedzy, umiejętności i postawy. Oznacza to, że osoba posiadająca daną kompetencję odpowiada oczekiwaniom jakościowym (w danym obszarze) i powinna spełniać kryteria określone przez społeczeństwo (instytucję). W tym znaczeniu kompetencje oznaczają umiejętności, wiedzę i postawy (aspekt behawioralny, poznawczy i emocjonalny) właściwy dla oczekiwań jakościowych gospodarki 4.0 (Krzyminiewska, 2020).

Prezentowane w opracowaniu wyniki badań dotyczą kompetencji samoorganizacja pracy i planowanie

działań. Badania przeprowadzono z wykorzystaniem autorskiego narzędzia przygotowanego przez autorkę artykułu. Wysoki poziom tytułowej kompetencji sprawia, że jednostki są zdolne do wywierania pożądanego wpływu na innych, przyczyniając się do wzrostu osiągnięć społecznych/zawodowych, co warunkuje efektywność radzenia sobie w sytuacjach określonego typu i sprzyja osiągnięciu sukcesów ekonomicznych i społecznych.

Istotą charakteryzowanej kompetencji jest wzięcie odpowiedzialności za proces wykonania danej pracy, co oznacza:

- rozplanowanie realizacji zadań (stworzenie harmonogramu),
- pozyskiwanie innych osób do działań i zarządzanie zadaniami im powierzonymi,
- sprawdzanie postępów (monitorowanie) realizacji zadań,
- adekwatne wobec istniejących warunków finansowych zarządzanie budżetem i dostosowanie do niego zobowiązań,
- refleksję nad osiągniętymi rezultatami.

Jednocześnie należy dodać, że planowanie działań jest istotne dla ich racjonalizacji, zdolności do efektywnego gospodarowania czasem i zarządzania projektem (a w konsekwencji może przerodzić się w nawyk do planowania wszystkich aspektów własnego życia/kariery). Rozwijają sumienność, dyscyplinę, rzetelność, które to cechy decydują o wiarygodności jednostki.

Należy dodać, że planowanie polega głównie na ustanawianiu celów i prowadzących do nich działań. Pojęcie to można definiować jako projekt na przyszłość i dobór odpowiednich środków do jego organizacji. Planowanie może być również rozumiane jako działanie w przyszłość, opierające się na przewidywaniu późniejszych zdarzeń w ograniczonym czasie oraz dobór odpowiednich i najkorzystniejszych środków, celów, zadań i sposobów (Kozłowski i Piotrowski, 2021).

W związku z tym, że obecność jednostki na rynku pracy oznacza konieczność wykonywania zróżnicowanych zadań, gdzie liczy się sprawność w przygotowaniu się do zadania, jego wielowymiarowe zaplanowanie i znalezienie instrumentów realizacji,

¹ Projekt *Ekonomia w obliczu Nowej Gospodarki* jest realizowany przez Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu w latach 2019–2022, przyjęty do finansowania w drodze konkursu *Regionalna Inicjatywa Doskonałości (RID)* ogłoszonego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Projekt *Nowe Pokolenie w Nowej Gospodarce* realizowany jest przez siedmiuosobowy zespół w składzie: Białowas S., Gołata K., Krzyminiewska G., Olejnik I., Shelest-Szumilas O., Waligóra A., Zboron H. Wykorzystane do badań narzędzie zostało przygotowane i przeanalizowane przez autorkę artykułu.

² W projekcie badania obejmowały zadania indywidualne, zestandaryzowane (tzw. koszyk badań) oraz zadanie grupowe. Siedem zadań zrealizowano online na platformie Moodle wśród młodzieży szkół w Wielkopolsce (co było podyktowane pandemią COVID-19), a zadanie grupowe bezpośrednio z uczniami podzielonymi na trzy grupy reprezentujące trzy typy szkół. Narzędzia przygotowane zostały w taki sposób, by mogły być wykorzystywane niezależnie (ze względu na określone potrzeby można wdrożyć np. tylko jedno lub dwa narzędzia) lub (jak w przypadku potrzeby holistycznego badania) wszystkie osiem razem. Analizy badań nad kompetencjami ważnymi z punktu widzenia nowej gospodarki zdecydowały o wyborze do badań następujących kompetencji: kompetencja alfabetyzacji matematycznej (umożliwiająca określenie kompetencji analitycznych), kompetencje etyczne i obywatelskie, komunikowanie, kreatywność, praca zespołowa, samoorganizacja pracy i planowanie działań, tworzenie treści cyfrowych i zdolność do szukania informacji z wykorzystaniem IT, uczenie się nowych zagadnień.

zadanie, które pozornie nie jest związane bezpośrednio z gospodarką 4.0, pozwala na sprawdzenie ważnej dla niej kompetencji, bez której nie sposób sprawnie funkcjonować na współczesnym rynku pracy.

Badanie kompetencji samoorganizacja pracy i planowanie działań rozpoczęto od poproszenia uczniów o wyrażenie opinii na temat znaczenia planowania zadań, by ocenić ich samoświadomość. Następnie młodzież miała zaplanować i zorganizować akcję charytatywną.

Zadanie polegało na:

- wybraniu celu akcji charytatywnej,
- uzyskaniu odpowiednich zezwoleń na jej organizację,
- znalezieniu współpracowników i rozdzieleniu zadań,
- zaplanowaniu szczegółowo wszystkich koniecznych działań z podaniem terminów ich realizacji, w tym związanych z rozpropagowaniem akcji charytatywnej oraz sposobem przekazania informacji o jej efektach,
- zaplanowaniu wydatków na organizację akcji (na podstawowe koszty przeznaczono 2000 zł).

Uczniowie otrzymali informację, że mogą realizować zadanie w ciągu całego okresu badań (czyli pomiędzy 17 maja a 8 czerwca 2021 roku). Wyraźnie wskazano, by maksymalnie wykorzystali czas przeznaczony na zadanie i przed rozpoczęciem realizacji dowiedzieli się, jakie działania są niezbędne, aby z sukcesem zorganizować akcję charytatywną.

W ocenie zadania liczyły się następujące elementy:

- na ile szczegółowy był harmonogram akcji charytatywnej,
- czy zostały opracowane wszystkie etapy akcji, łącznie z elementami, które należy wykonać po jej zakończeniu (np. sprzątanie po koncercie, rozliczenie pieniędzy),
- tworzenie harmonogramu, zarządzanie budżetem i zespołem, pozyskiwanie współpracowników,
- wewnętrzna spójność planowania i organizacji akcji charytatywnej (brak elementów wzajemnie się wykluczających).

Zadanie składało się z 15 pytań. Pytania od 1 do 6 posiadały wyłącznie alternatywę prawda/fałsz i można było za każde z nich uzyskać 1 punkt lub 0 punktów.

Tabela 1

Znaczenie samoorganizacji pracy i planowania działań według badanych uczniów

Uważam, że samoorganizacja pracy, planowanie zadań i ich kontrola wykonania jest ważna dla	Liczba uczniów	% badanych
przedsiębiorców	536	98,5
osób pracujących na etacie	499	91,7
osób poszukujących pracy	485	89,2
studentów	512	94,1
uczniów	496	91,2
dla mnie osobiście ma bardzo duże znaczenie	86	15,8

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku pytań od 7 do 15 (każde osobno punktowane) przydzielano od 0 do 3 punktów w zależności od pytania. Przyjęto, że tylko uczniowie, którzy uzyskali maksimum punktów w całości zadania posiadają kompetencję samoorganizacja pracy i planowanie działań, a każdy wynik poniżej to informacja, że poziom tej kompetencji nie jest satysfakcjonujący.

Wyniki badań

Charakterystyka próby badawczej

Badaną populację w projekcie stanowili uczniowie szkół średnich województwa wielkopolskiego. Dla potrzeb doboru próby jako jednostkę losowania przyjęto klasę. Jako cechy kluczowe w doborze próby przyjęto typ miejscowości (gminy miejskie, wiejsko-miejskie, wiejskie), typ szkoły średniej oraz poziom kształcenia w szkole w oparciu o ranking szkół Perspektywy 2020. Dla pierwszych dwóch cech kluczowych ustalono pożądane liczebności odzwierciedlające strukturę populacji.

W badaniu omawianej kompetencji wzięło udział 544 uczniów i uczennic (odpowiednio 38% i 62%) z trzech typów szkół: liceum (43%), technikum (34%) i szkoły branżowej (23%).

Znaczenie samoorganizacji pracy, planowania zadań i kontroli ich wykonania w opinii uczniów

Badanie rozpoczęto od pytania, jakie znaczenie ma dla uczniów samoorganizacja i planowanie działań – na ile są one ważne dla poszczególnych grup zawodowych oraz dla nich samych. O ile uczniowie byli pewni, że samoorganizacja i planowanie zadań są istotne dla przedsiębiorców, to w przypadku pozostałych zbiorowości przekonanie to było już nieco słabsze. Ponad 91% badanych uznało, że umiejętność ta jest ważna dla uczniów. Zaskakuje fakt, że zaledwie 15,8% uczniów odpowiedziało, że uznają tę kompetencję za ważną dla siebie. Większość przypisuje jej mniejsze znaczenie (jest dość ważna), a pozostali nie mają zdania lub wręcz nie uważają jej za istotną. W zależności od płci i typu szkoły, proporcjonalnie do udziału w badaniach, najwyższą rangę tej kompetencji przypisują kobiety z liceów oraz mężczyźni ze szkół branżowych.

Samorganizacja pracy i planowanie działań...

Organizacja akcji charytatywnej

Część zadania dotycząca organizacji akcji charytatywnej miała na celu określenie, w jaki sposób uczniowie rozumieją i czy potrafią zrealizować dane zadanie. Wymagało to zdobycia wiedzy (poszukania informacji), stworzenia harmonogramu, pozyskania współpracowników i umiejętności zarządzania zespołem a także zaplanowania wydatków. Jak wcześniej wskazano, uczniowie mieli dostęp do zadania przez cały okres badań (23 dni) oraz otrzymali wskazówkę, by przygotowali się, zanim zaczną fazę realizacji. Zważywszy na fakt, że część z nich kilkakrotnie wracała do zadania i uzupełniała jego poszczególne części (platforma, na której przeprowadzano badania umożliwiała monitorowanie czasu pracy), można uznać, że faktycznie się nad nim zastanawiała. Z drugiej strony liczne były też przypadki realizacji zadania w bardzo krótkim czasie (rekordziści wykonywali je w ciągu 3–6 minut), a zważywszy na zapisane efekty, jednoznacznie można uznać, że uczniowie czynili to spontanicznie, bez uprzedniej refleksji. Dla części badanych zadanie okazywało się dość trudne („nie wiem, jak to zrobić”, „nie umiem”), a jak wynika z niektórych komentarzy – także nużące (wymagające zaangażowania?).

Realizacja zadania przebiegała w dziewięciu krokach, co miało sugerować uczniom konieczność zaplanowania wszystkich elementów akcji charytatywnej. Cel akcji charytatywnej nie był wartościowany (nie był oceniany w kategoriach właściwy/niewłaściwy), a jeśli został jasno sformułowany – respondent otrzy-

mywał 1 punkt. Jednocześnie uznano, że wybór celu akcji charytatywnej jest wyrazem pewnej wrażliwości społecznej i etycznej, spostrzegania przez młodzież szerszego spektrum problemów społecznych. Wskazane poniżej cele stanowią 75,7% wyborów badanej populacji, ale aż 7,4% uczniów nie postawiło celu lub był on niezrozumiały, niejasny, choć mamy tutaj do czynienia z osobami, które pomimo tego kontynuowały zadanie. Pozostali uczniowie (16,9%) skłonni byli zająć się innymi kwestiami (pomoc dzieciom w Afryce, ofiarom przemocy domowej itp.). W tym spektrum dostrzeganych problemów społecznych zaledwie 5 osób zwróciło uwagę na trudną sytuację osób starszych.

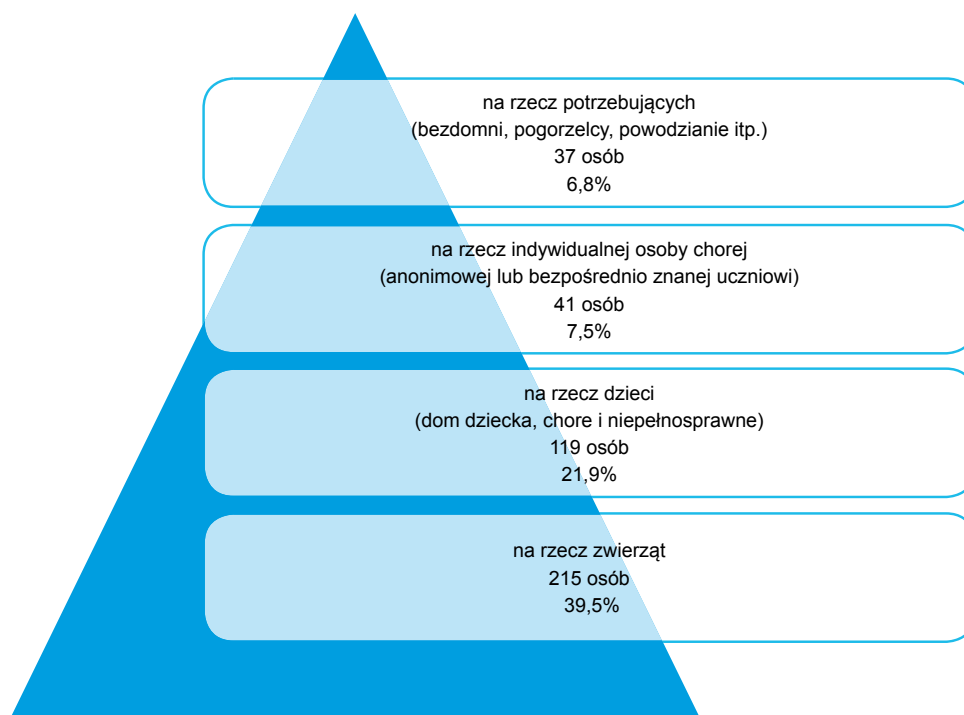
Należy także dodać, że uczniom nie zawsze towarzyszyło przekonanie o istotności rozpoznawania potrzeb. Tylko nieco ponad połowa badanych wskazała na konieczność takiego postępowania, a także sposób, w jaki to robi. Pozostali dość powierzchownie odnieśli się do tego pytania lub uznali, że cel i potrzeby są oczywiste i raczej byłoby to działanie zbędne. Najwyższą liczbę punktów w tym zakresie uzyskały kobiety oraz mężczyźni z liceów.

Znajomość reguł organizacji wydarzeń i wybór miejsca akcji

Uczniowie musieli się zastanowić, jakie zgody są niezbędne, by móc akcję charytatywną przeprowadzić oraz jakie miejsce wybiorą na jej zrealizowanie. W tym przypadku 203 osoby otrzymały maksymalną liczbę punktów, wskazując na wszystkie niezbędne

Rysunek 1

Cele akcji charytatywnej proponowane przez młodzież

Źródło: opracowanie własne.

zgody władz lokalnych i instytucji. Część badanych cytowała również właściwe ustawy czy inne regulacje, tym samym dowodząc, że zapoznali się z istniejącymi wymaganiami prawnymi (lub wcześniej już posiadali taką wiedzę).

Jeśli chodzi o wybór lokalizacji, w której chcieliby akcję charytatywną przeprowadzić, w odpowiedziach uczniów dominowała szkoła (co można uznać za spostrzeżenie jej jako miejsca nie tylko dogodnego, łatwo dostępnego, ale także przyjaznego) oraz miasto lub wieś, w którym mieszkają. Tylko niewielka część uczniów zaproponowała większą skalę działania, np. w całym kraju. Myślenie w kategoriach lokalności (zwłaszcza w kontekście wyboru celu akcji charytatywnej) uznać należy za bardzo pozytywne przede wszystkim dlatego, że z jednej strony dowodzi racjonalnego podejścia do swoich możliwości w tego typu działaniu, a z drugiej – utożsamiania się ze społecznością lokalną.

W obu przypadkach najlepsze wyniki zostały osiągnięte (proporcjonalnie do udziału w populacji) przez uczennice z liceów oraz uczniów ze szkół branżowych.

Współpracownicy. Współorganizatorzy. Wyznaczanie zadań

Realizacja planów i zamierzeń czynionych przez jednostkę jest możliwa wtedy, kiedy znajdzie ona sojuszników i będzie potrafiła przekonać oponentów.

Poszukiwanie współpracowników i współorganizatorów akcji charytatywnej najczęściej miało miejsce w najbliższym kręgu kolegów ze szkoły, przyjaciół, rodziny, a także nauczycieli i przedstawicieli instytucji. Część uczniów liczyła na zgłaszanie się wolontariuszy, jeśli o to zaapelują. Pojawiały się także bardzo konkretne propozycje zaangażowania organizacji, do których badani sami należą, jak koła wolontariatu czy harcerstwo.

Gorzej poszło uczniom z rozdzielaniem zadań pomiędzy współpracowników. Wyraźnie widać, że nie towarzyszył temu głębszy zamysł (co potwierdza konstruowanie harmonogramu). Badani nie wyznaczyli zadań lub robili to tylko częściowo w odniesieniu do niektórych elementów akcji. Zaledwie 61 osób (11,2%) uzyskało w tej części zadania maksymalną liczbę punktów. To bardzo niski i niepokojący wynik. Uczniowie dość luźno potraktowali tę kwestię. Dali wyraz pewnej nonszalancji: „skrzyknę paru kolegów”, „ktoś się znajdzie”, a realizacją dość często przyjmowała charakter improwizacji, a nie przemyślanego działania. Wydaje się, że element współpracy z innymi, planowania zadań w zespole należy wpisać do koniecznego treningu umiejętności.

Promocja akcji charytatywnej oraz sposoby przekazywania informacji o jej wynikach

Uczniowie dobrze poradzi sobie z promocją akcji charytatywnej. Mimo że tylko 39,7% z nich otrzymało maksymalną liczbę punktów za precyzyjne określenie, uszczegółowienie zamysłów promocyjnych, to moż-

na powiedzieć, że orientacja uczniów w możliwych kanałach informacyjnych jest wysoka. Zdecydowana większość wykorzystaby zarówno tradycyjny sposób informowania – plakaty, ulotki, jak i internet (Facebook, Snapchat, Twitter, fanpage, tworzenie stron internetowych poświęconych temu wydarzeniu). Najlepsze wyniki w tym przypadku uzyskały uczennice ze wszystkich typów szkół.

Jeśli natomiast chodzi o skuteczność informowania o wynikach akcji (punktacja od 0 do 3), to należy stwierdzić, że uczniowie nie przywiązywali do tej kwestii większego znaczenia. Najczęściej koncentrowali się na przekazaniu wiadomości beneficjentom, a zdecydowanie rzadziej kierowali je do szerszego otoczenia (współpracowników, instytucji, darczyńców). Największą precyzją w tym względzie wykazały się ponownie uczennice – także ze wszystkich typów szkół.

Tworzenie harmonogramu i zarządzanie budżetem

Do sukcesu w karierze zawodowej przyczyniają się efektywne zarządzanie finansami, wiedza i nabywanie nowych, praktycznych umiejętności a także rozumienie, jak ważne jest ustalanie priorytetów i świadomość istnienia ograniczeń. Część zadań polegająca na tworzeniu harmonogramu działań i zarządzaniu budżetem okazała się dla uczniów szczególnie trudna. Maksymalną liczbę punktów w obu zakresach zdobyło zaledwie – w pierwszym przypadku – 20% badanych uczniów, a w drugim – nieco ponad 18%.

To niepokojący sygnał, ponieważ świadome uczestnictwo jednostki w przestrzeni gospodarczej i społecznej wymaga posiadania przynajmniej podstawowej wiedzy ekonomicznej, w tym finansowej. Powinna ona być powszechna, gdyż każdego dnia wszyscy podejmujemy różne decyzje, które niosą określony skutek ekonomiczny. Dotyczą one najczęściej prozaicznych czynności, takich jak np. wybór czy kupić bilet do kina, czy oszczędzać przez pewien czas na wymarzony zakup, a ich efektem są koszty, jakie ponosimy bezpośrednio lub pośrednio. Wiedza ekonomiczna przekłada się bowiem wprost na nasze decyzje dotyczące pracy, zachowania przedsiębiorcze itp. Budowanie gospodarki 4.0 nie będzie nigdy w pełni możliwe bez podniesienia kompetencji w różnych zakresach, w tym także w wiedzy ekonomiczno-finansowej.

W szczupłym gronie najwyżej punktowanych w zakresie budowania harmonogramu działań najlepiej wypadły uczennice z techników, potem ze szkół branżowych i na końcu z liceów. Wśród uczniów, ale w mniejszej grupie, maksymalną liczbę punktów uzyskali mężczyźni ze szkół branżowych.

Jeszcze mniejsza grupa uzyskała maksymalną liczbę punktów z planowania budżetu (hipotetycznie otrzymali na akcję 2000 zł). Uczniowie najczęściej wydawali pieniądze na kampanię reklamową (plakaty, ulotki). Nie zastanawiali się już np. nad kosztami transportu darów uzyskanych w wyniku akcji, przygotowania stoisk w miejskim parku czy sceny, na której mógłby

Samorganizacja pracy i planowanie działań...

odbyć się koncert. Tylko część badanych (ci otrzymali maksymalną liczbę punktów) pomyślała o wszystkich aspektach akcji, łącznie z organizacją punktów wymienionych wyżej i koniecznością np. posprzątania po wydarzeniach związanych z akcją charytatywną. Niestety zdecydowana większość uczniów, tworząc harmonogram i kalkulując koszty, pominęła te czynności końcowe.

W ocenie badacza uczniom brakuje treningu społecznego, dzięki któremu mogliby usprawnić planowanie, by zamierzenie/przydzielone zadanie zakończyć z jak najlepszym wynikiem.

Poziom kompetencji samoorganizacja pracy i planowanie zadań

Jak zostało wyżej zaznaczone, przyjęto, że daną kompetencję posiadają uczniowie, którzy uzyskali maksimum punktów, a każdy wynik poniżej dowodzi, że poziom kompetencji badanego nie jest w pełni satysfakcjonujący. Średnia ocen dla badanej populacji wyniosła 58,35%, natomiast mediana 63,33%.

W badaniu, oceniając poziom kompetencji, przyjęto następujące kryterium ocen: poziom niski, średni, wysoki i bardzo wysoki. Uznano, że osoby, które mieszczą się w przedziale punktowym pomiędzy:

- 0 a 16 (zgodnie z wyliczeniami statystycznymi 15,99) wykazują się niskim poziomem kompetencji,
- 16 a 22 (21,99) osiągnęły średni poziom,
- 22 a 28 (27,99) – wysoki poziom,
- 28 a 30 – bardzo wysoki poziom.

Przyjęte kryterium może zostać uznane za zbyt liberalne, zwłaszcza jeśli chodzi o poziom wysoki,

ale należy pamiętać, że badanie dotyczyło uczniów, dla których każdy rok to zdobywanie nowych doświadczeń, pozyskiwanie wiedzy i umiejętności, które ostatecznie pozwolą im na zbudowanie danej kompetencji. Niestety obecny punkt wyjścia dla ponad jednej trzeciej badanych jest niepokojący. Jeśli nie zaczną intensywnie rozwijać swoich kompetencji w zakresie samoorganizacji pracy i planowania zadań (które obecnie są niskie), to znacznie ograniczą sobie szanse na sukces na rynku pracy. Każda praca w systemie gospodarczym wymaga bowiem odpowiedniego planowania zadań, konsultowania ich ze współpracownikami i przełożonymi, przedstawienia poczynionych założeń realizacji zadań, w tym oczywiście tworzenia harmonogramów i szacowania kosztów.

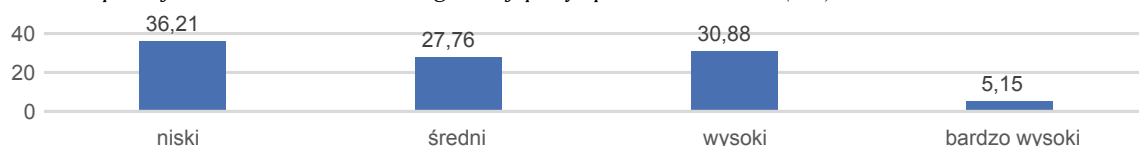
Na rysunku 2 widać wyraźnie, że bardzo wysoki poziom kompetencji w zakresie samoorganizacji pracy i planowania działań reprezentuje wąska grupa uczniów (zaledwie nieco ponad 5%), a wysoki niespełna jedna trzecia badanych.

Jeśli przyjrzeć się, w jakich typach szkół młodzież posiada dany poziom kompetencji, to mamy tutaj do czynienia z następującą kolejnością: wysoki i bardzo wysoki poziom charakteryzuje przede wszystkim uczniów liceów, potem techników i na końcu szkół branżowych. W szkołach branżowych dla ponad połowy uczniów charakterystyczny jest niski poziom kompetencji (rysunek 3).

Jeśli z kolei odniesiemy te dane do płci uczniów, to wysoki i bardzo wysoki poziom reprezentowały częściej kobiety niż mężczyźni (proporcjonalnie do udziału w badanej populacji) (rysunek 4).

Rysunek 2

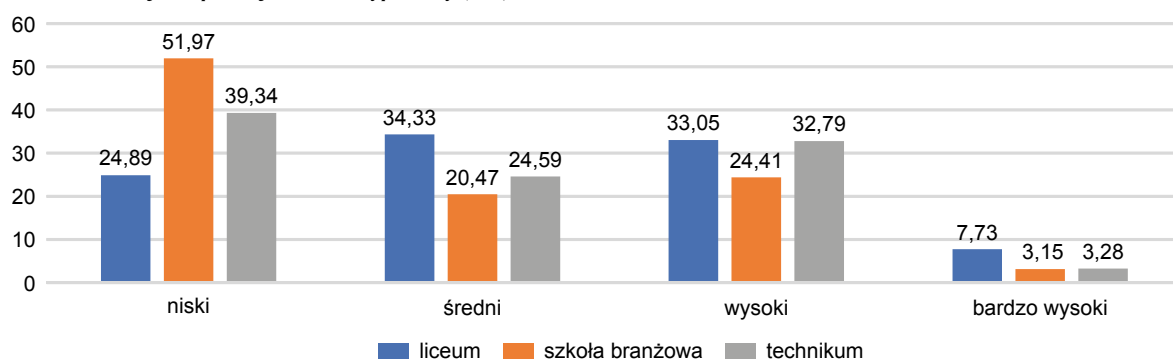
Poziom kompetencji uczniów w zakresie samoorganizacji pracy i planowania działań (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 3

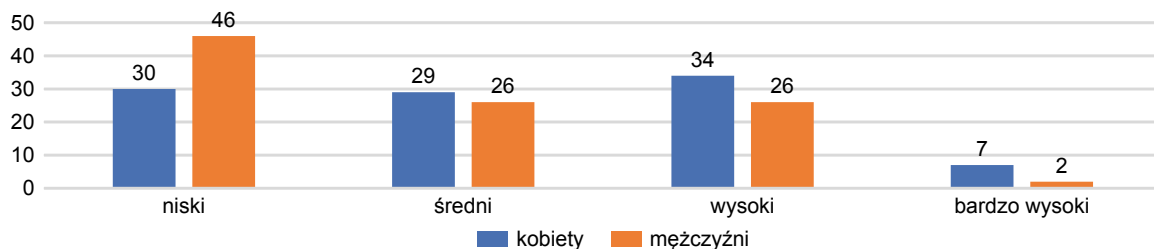
Poziom badanej kompetencji ucznia a typ szkoły (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 4

Poziom kompetencji ucznia według płci (w %)

Źródło: opracowanie własne.

Wnioski

Na podstawie przeprowadzonych badań można wskazać, że:

1. Badani uczniowie nie posiadają obecnie wystarczających kompetencji w zakresie samoorganizacji pracy i planowania działań.
2. Uczniowie nie radzą sobie z budowaniem harmonogramu działań i planowaniem wydatków. Należałoby tę kompetencję celowo rozwijać poprzez zlecanie im zadań z naciskiem na uprzednie stosowanie działań przygotowawczych. Uczniowie systematycznie trenując proces planowania, niwelowałiby deficyt kompetencyjny.
3. Wykorzystanie przez nauczycieli przedstawionego narzędzia może wzmocnić badaną kompetencję, co pozwoli na dalsze kształtowanie nawyków samoorganizacji pracy i planowania działań przez młode pokolenie.
4. Istnieje pilna potrzeba doskonalenia systemu edukacji w kierunku bardziej praktycznego podejścia do kształcenia i jego lepszego dopasowania do wymagań stawianych przez współczesny rynek pracy, który diametralnie się zmienia (Kryk, 2021).
5. Niezbędna jest aktywizacja uczniów poprzez kombinację transmisyjnego modelu nauczania z metodami angażującymi ich w tok lekcji lub zastępowanie tymi ostatnimi metod podających oraz zwiększenie nacisku na samodzielną pracę (w tym pracę grupową, nad projektami) – wówczas nauczyciel staje się przewodnikiem i jedynie wspomaga proces samodzielnego uczenia się przez uczniów (Głomb i Książ, 2019).

Konkludując powyższe rozważania należy stwierdzić, że umiejętności, jakie jednostka nabywa w toku treningu społecznego, wyznacza kompleks cech złożony z zasad, norm i wartości, przyzwyczajzeń, wzorców, schematów postępowania. Ich odruchowość jest warunkiem wstępnym uczestnictwa we współczesnej cywilizacji. Bez uwewnętrznienia badanej kompetencji przyszłym uczestnikom życia społecznego i gospodarczego trudno będzie osiągać sukcesy i zająć wysoką pozycję na rynku pracy. Istotnym jest, aby następne pokolenie sprostało wzmożonej konkurencji charakteryzującej gospodarkę 4.0 i konsekwentnie rozwijało multikompetencyjność, w której znaczące miejsce zajmuje samoorganizacja pracy i planowanie działań.

Bibliografia

- Bendkowski, J. (2017). Zmiany w pracy produkcyjnej w perspektywie koncepcji „Przemysł 4.0”. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej*, 112, 21–33. <https://doi.org/10.29119/1641-3466.2017.112.2>
- Borowiecki, R. i Dziura, M. (2016). Nowa gospodarka – aspekty wiedzy i innowacji. *Przegląd Organizacji*, 5, 9–16. <https://doi.org/10.33141/po.2016.05.01>
- Bryl, Ł. (2015). Znaczenie „nowej gospodarki” w współczesnych przedsiębiorstwach międzynarodowych. *Polskie Towarzystwo Ekonomiczne*.
- Buhr, D. (2017). *Social innovation policy for industry 4.0*. Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Cyfryzacja to więcej niż technologia. Jak polskie firmy zaczynają nadrobić zaległości w cyfryzacji i jaką rolę odgrywają w tym procesie fundusze private equity. *Raport*. (2018). SpotData, Deloitte, MCI. <https://spotdata.pl/research/download/63>
- Głomb, K. i Książ, A. (red.). (2019). *Kompetencje przyszłości w czasach cyfrowej dysrupcji. Studium wyzwań dla Polski w perspektywie roku 2030*. <https://bit.ly/3zZ8eyZ>
- Goliński, M. (2018). Gospodarka cyfrowa, gospodarka informacyjna, gospodarka oparta na wiedzy – różne określenia tych samych zjawisk czy podobne pojęcia określające różne zjawiska? *Roczniki Kolegium Analiz Ekonomicznych*, 49, 177–190. http://rocznikikaie.sgh.waw.pl/p/roczniki_kae_z49_13.pdf
- Kagermann, H., Lukas, W. i Wahlster, W. (2011). *Industrie 4.0: Mit dem Internet der Dinge auf dem Weg zur 4. Industriellen Revolution*. *VDI Nachrichten*, 13.
- Kagermann, H., Wahlster, W. i Helbig, J. (red.). (2013, 8 kwietnia). *Recommendations for implementing the strategic initiative Industrie 4.0: Final report of the Industrie 4.0*. Forschungsunion, Acatech. bit.ly/31X5fL0
- Koźmiński, A. K. i Piotrowski, W. (2021). *Zarządzanie. Teoria i praktyka*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kryk, B. (2021). Generations on the Polish labor market in the context of competences needed in the economy based on knowledge and 4.0. *Ekonomia i Prawo. Economics and Law*, 20(1), 121–137. <https://doi.org/10.12775/EiP.2021.008>
- Krzyszewska, G. (2020). Kompetencje pracowników w Nowej Gospodarcie. W M. Młokosiewicz i K. Włodarczyk (red.), *Kształtowanie i rozwój kompetencji pracowników – problemy i wyzwania* (s. 129–138). Akademicka Oficyna Wydawnicza EXIT.
- Modrzejewski, J. (2004). *Socjalizacja i uczestnictwo społeczne. Studium socjopedagogiczne*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Adama Mickiewicza.
- Potočan, V., Mulej, M. i Nedelko, Z. (2020). Society 5.0: balancing of Industry 4.0, economic advancement, and

Samoorganizacja pracy i planowanie działań...

social problems. *Kybernetes*, 50(3), 794–811. <https://doi.org/10.1108/K-12-2019-0858>

Shelest-Szumilas, O. (2020). *Kompetencje gospodarki 4.0 w raportach polskich i międzynarodowych organizacji* (materiał niepublikowany). Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu.

Teluk, T. (2002). *E-biznes. Nowa gospodarka*. Wydawnictwo Helion.

Wąsowska-Bąk, K., Górecka, K. D. i Mazur, M. (2012). *Assessment/Development Center. Poznaj najskuteczniejszą*

metodę oceny kompetencji pracowników i kandydatów do pracy. Helion.

Windelband, L. (2017). Work requirements and qualifications in maintenance 4.0. W C. M. Schlick, S. Duckwitz, F. Flemisch, M. Frenz, S. Kuz, A. Mertens i S. Mütze-Niewöhner (red.), *Advances in ergonomic design of systems, products and processes. Proceedings of the Annual Meeting of GfA 2016* (s. 89–102). Springer.

Woch, R. (2017). *Aktywni+. Przyszłość rynku pracy. Raport Gumtree 2017*. bit.ly/3rl1LKH

Grażyna Krzyminiewska jest profesorem ekonomii w Katedrze Socjologii i Etyki Gospodarczej Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. Zainteresowania badawcze koncentruje wokół współczesnych aspektów gospodarczych i ich społecznych konsekwencji. Jest autorką publikacji naukowych z zakresu socjoekonomii, w których odnosi się do takiej problematyki jak: kultura ekonomiczna, srebrna gospodarka, zrównoważony rozwój obszarów wiejskich oraz edukacja ekonomiczna.

POLECAMY

2022 EUA Annual Conference, 28–29 kwietnia 2022, Budapeszt (Węgry)

Doroczna konferencja EUA 2022 będzie okazją do omówienia, jakie wartości kształtują misję i cele strategiczne europejskich uniwersytetów oraz w jaki sposób wartości te sprzyjają kierowaniu ich działaniami. Celem spotkania jest zachęta do refleksji i wymiany dobrych praktyk kształtowania wartości akademickich.

Organizator: European University Association

Więcej informacji na stronie:

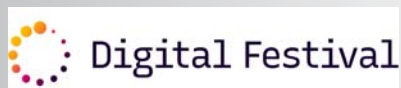
www.eua.eu/events/207-2022-eua-annual-conference.html

THE Europe Universities Summit, 16–17 maja 2022, Barcelona (Hiszpania)

Kraje europejskie mierzą się z poważnymi wyzwaniami, takimi jak zmiana klimatu, transformacja cyfrowa i migracja, a jednocześnie wychodzą z ogromnego globalnego kryzysu zdrowotnego i wynikających z niego skutków gospodarczych. Znajdujące się na styku edukacji, badań naukowych i innowacji szkolnictwo wyższe pełni wyjątkową rolę w rozwoju Unii Europejskiej. Współpraca uniwersytetów i innych instytucji szkolnictwa wyższego ma kluczowe znaczenie dla ożywienia, zjednoczenia i postępu Unii Europejskiej. Dlatego tegoroczny Szczyt Uniwersytetów Europejskich odbędzie się pod hasłem *Alliances for the future: Bridging education across Europe (Sojusze przyszłości: edukacja pomostowa w Europie)*.

Organizator: Times Higher Education (THE)

Więcej informacji na stronie: www.timeshighered-events.com/europe-universities-summit-2022/home

Digital Festival, 1–10 października 2022

Fundacja Digital Poland zaprasza na Digital Festival – największą w Polsce inicjatywę skupioną na pokazywaniu, jak najlepiej czerpać z możliwości oferowanych przez nowe technologie. Festiwal jest szansą na zdobycie cyfrowych umiejętności i praktycznej digitalowej wiedzy. Celem szeregu inicjatyw jest podnoszenie cyfrowej świadomości społeczeństwa. Festiwal umożliwi zdobywanie niezbędnych w dzisiejszym świecie cyfrowych kompetencji. Obejmują one połączenie umiejętności, wiedzy i odpowiedniej postawy w korzystaniu z nowych technologii. Niewiedza budzi lęk, dlatego Festiwal służy jako platforma do edukacji i pozwala zrozumieć działanie innowacyjnych technologii, takich jak np. sieci 5G, AI. Wydarzenie promuje też ideę nauki przez całe życie (ang. *lifelong learning*) i pokazuje jej korzyści.

Organizator: Fundacja Digital Poland

Na podstawie: www.digitalfestival.pl